

פקחים צעירים

או לאומי

עבדת

ברוכים
הבאים!

החוברת של:

ילדים שלום!

אני ארצי, אני שובב, אני כמוכם צעיר, אני יעל,
ואני אוהב לטייל ברחבי ישראל.
הייתי כבר בכל כך הרבה מקומות!
יש לי עוד המון מה לראות...

במדבר, בחורש, בחוף ובים, בכולם אני מטייל ושומר עליהם גם!
רוצים להצטרף אלי? לעשות כיף,
ללמוד דברים מרתקים וגם לשמור על הסביבה?
רוצים? מצוין! אז בואו נטייל באהבה.

קחו את החוברת וביחד נטייל בגן לאומי עבדת,
שבו מצודה, מגדל, מערות ומקדשים.
הם יעניקו לכם רמזים על חייהם של הנבטים והרומאים
כי בעבר הרחוק היה המדבר שוקק חיים!

הצטרפו אלינו ותהיו "פקחים צעירים",
ובדרך תלמדו איך מטיילים נכון וגם נהנים.
הרימו רגליים וקרניים, קחו עט והורים,
נפתור חידות ונבין את סוד הדברים.
וכאשר תסיימו את כל המשימות
תוכלו להתייצב לטקס, שהוא יום חג,
לקבל את התעודה וגם את התג!
שלכם באהבה,

ארצי,
מדריך הטיולים האישי שלכם.

מילה להורים: מסלול המשימות מתחיל במגדל הרומי (מס' 2 במפת האתר שקיבלתם בכניסה).

משימה 1 - שער אל עולם מרתק

אתם ניצבים עתה מול מגדל רומי מרשים ששימש לתצפית. אבל רגע! אל תרוצו עדיין פנימה, כי אפשר ללמוד המון על המקום עוד לפני שנכנסים. צריך רק להביט בתשומת לב, כי כאשר מסתכלים בקטן - מבינים בגדול! עמדו מול פתח הכניסה למגדל, קחו את הזמן וסמנו את הפריטים שאתם מגלים:

כתובת חקוקה בשפה היוונית

בכתובת מצוין כי המגדל נבנה בעזרתו של אדריכל בשם ואילוס מהעיר פטרה

מאובנים זעירים

לפני מיליוני שנים, ים קדום כיסה את האזור. בחלק מאבני הבנייה רואים את המאובנים של בעלי חיים ששכנו באותו ים

קשת אבן

קשתות האבן מסוגלות לשאת תקרות במשקל עצום

נקב באחת מאבני המשקוף

נקבים מסוג זה נועדו לקשירת בעלי חיים מחוץ למבנה או כמתקן דלתות

חריטה אלכסונית על חלק מהאבנים

סיתות אבנים בסגנון זה היה מיוחד לנבטים

מצאתם הכל? הגיע הזמן לעלות במדרגות המגדל ולחוש את העבר...

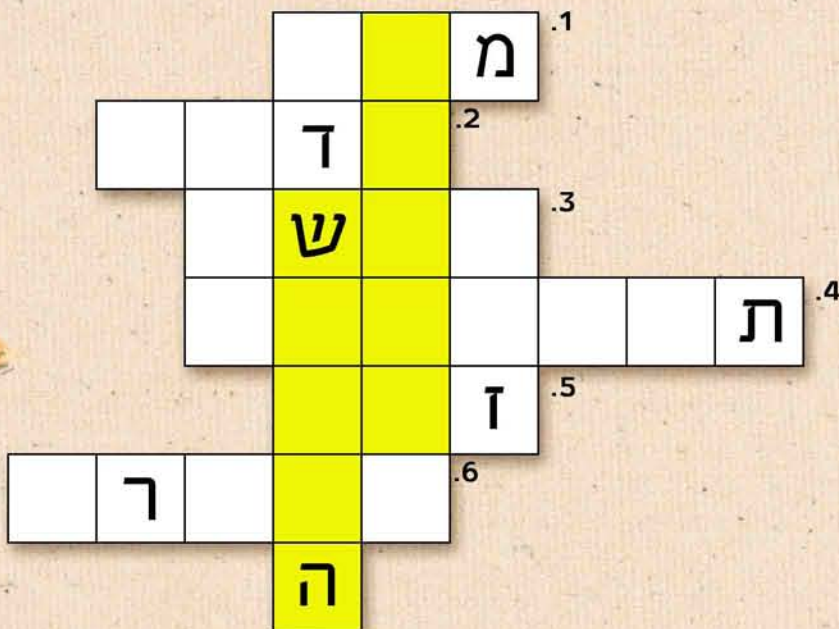
כעת כנסו פנימה וטפסו אל גג המגדל.

משימה 2 - בשמים וזהב: תצפית אל העבר

הנבטים היו שבטים שפעלו באזור לפני כ-2,500 שנה ועסקו במסחר. מה בעצם הובילו שיירות הגמלים הנבטיות מחצי האי ערב אל שווקי האימפריה הרומאית?

בתשבץ מסתתרות חלק מהתשובות. פתרתם? בחלקים הצהובים יופיעו שם של שרף עצים ריחני ומיוחד וכן שם של עיר נבטית נוספת בנגב.

1. מוסיפים אותו לסלט, ויש גם ים כזה
 2. מהם עשויים הבגדים
 3. רוצים שיהיה לכם ריח טוב? נסו את הנוזל בבקבוק הקטן
 4. הם מוסיפים לאוכל טעם וריח. לדוגמה: פלפל, קינמון ופפריקה
 5. מתכת יקרה שממנה מכינים תכשיטים
 6. את תערובת הצמחים הזו מערבבים, שורפים, ומיד עולה ניחוח נהדר.
- אין ממש קשר למי שמושך את הרכבת, אבל המילה דומה...

מהמגדל הרומי צעדו ברחוב הביזנטי. הביטו על חדרים 3 ו-5. מיד לאחר דמויות הברזל, מימינכם, שוכן מבנה שלמרגלותיו מרזב אבן. עצרו מולו.

משימה 3 - מי הזיז את הקשת שלי?

הביטו בבית האבן הזה, שתקרתו קרסה לפני דורות רבים, ודמיינו כיצד הכל שקק חיים. אולי גרה פה משפחה בדיוק כמו המשפחה שלכם? והיכן היה חדר הילדים? ומה מכרו בחנויות לאורך הרחוב?

תוכלו להבחין בקלות בקשת האבן הבנויה היחידה, אך כדי להחזיק את גג המבנה נדרשו קשתות נוספות. התבוננו היטב בשרידי המבנה וגלו רמזים להימצאותן בעבר. בכמה קשתות מדובר?

הקיפו את התשובה הנכונה:

8 / 4 / 2 / 1

פתרתם נכון? תוכלו להיות מהנדסים מצוינים, ואולי אפילו ארכיאולוגים!

המשיכו לפי השילוט והמפה והגיעו אל הגת (מספר 14 במפה).

משימה 4 - תרבות וחקלאות בלב המדבר

ברוכים הבאים אל הגת המפוארת ביותר בנגב כולו!
מתקן חקלאי זה שימש להפקת יין. יין? באמצע המדבר הלוהט?
מסתבר שחקלאי העבר שגידלו כאן כרמי גפנים היו מתוחכמים ויעילים להפליא.
השלימו את המילים החסרות לפי האיורים, ותבינו כיצד הם עשו זאת...

כנסו אל הגת הביזנטית והגיעו אל מול בור האיסוף העמוק. הביטו אל ה_____ שכולכם ודמיינו שחלקן
עטופות בשטיח ירוק ומרהיב של צמחים. ממטרות לא היו אז, וגם לא _____ כדי לגדל ענבי יין (וגידולים
נוספים). היה צורך לאגור מי גשמים ושיטפונות - הרי כל _____ במדבר היתה חשובה. השיטה הפשוטה
והיעילה היתה יצירת סכרים לרוחב ערוצי הנחלים. ה_____ עצר את זרימת המים והשאיר אותם קרוב
לאזור הגידולים.

שיטה מתוחכמת יותר היתה הטיה של שיטפונות שזרמו בנחלים. לאורך הנחלים נבנו קירות מיוחדים, והמים הוזרמו
לתעלה ארוכה הישר לחלקות העיבוד. בראש ובראשונה, זרמו המים לחלקות הגבוהות, ומהן ירדו וזרמו אל החלקות
הנמוכות יותר. כך הושקה האזור כולו.

וה_____ עצמם? הם הובאו הנה מהכרמים והונחו בתאי אחסון סביב משטח הדריכה. את הענבים דרכו בגת
ללא _____, כדי שהסוליות לא ירסקו את גרעיני הענבים ויהפכו את היין למשקה מר.
ממשטח הדריכה מזרם הכל לבור איסוף עגול שבו נאגר הנזל המכונה "תירוש" (מיץ הענבים). התירוש הועבר
בעזרת _____ לאחסון במערות סמוכות (היום תבקרו בהן).
שם, באזור קריר ונעים, התרחש לאיטו תהליך התסיסה שלו. עד שנהפך ליין.
בעבדת נמצאו _____ גתות - מה שמעיד על תעשיית יין תוססת ומצליחה!

1.

2.

5.

4.

3.

7.

6.

8-3=?

8.

כנסו אל מצודת העיר וחקרו אותה.

משימה 5 - אז איך קוראים לך ביוונית?

כעת אתם משוטטים במתחם המקדשים הנבטיים והכנסיות הביזנטיות. המצודה, שבמרכזה בור מים גדול, שימשה גם מקום התכנסות חברתי - בדיוק כמו כיכר העיר של ימינו. הגיעו לפי השילוט אל המקדש הנבטי (מס' 17 במפה) ואל הכנסייה הדרומית, ששמה "כנסיית תיאודורוס הקדוש". רוצים להיות בלשים לרגע?

נסו למצוא לצד העמודים המרשימים כתובת עתיקה חקוקה באבן, עם מנורת קנים שלצידיה שני צלבים. **מצאתם?** מעולה!

הכתובת כתובה ביוונית עתיקה. לא יודעים לקרוא? ואולי דווקא כן? לפניכם מקרא בשפה היוונית. בעזרתו תוכלו למשל לכתוב את שמכם הפרטי. הנה, נסו:

מה שמך? _____ ומה עם שם המשפחה? _____

ומיהו גיבור העל האהוב עליכם ביותר? _____

כעת כתבו "דרך הבשמים" _____

ומהו שם הגן הלאומי שבו אתם נמצאים? _____

כעת ספרו: כמה בורות מים יש פה? _____ כמה כנסיות? _____ וכמה אגני טבילה? _____

לאחר ביקור במרפסת התצפית היפה, ניתן לחזור לרכב או לרדת במדרגות לפי השילוט אל "עיר המערות".

משימה 6 - מסתתרים בעיר המערות

בעיר עבדת נחצבו מערות רבות. מערות קרירות אלו שימשו לאחסון התוצרת החקלאית שגידלו תושבי המקום. בעלי העיניים החדות יבחינו בדמות של שור חצובה על קיר באחת המערות - השור סימל שפע ושגשוג. ואם כבר מדברים על עיניים חדות - לפניכם מפת עבדת, שבה ביקרתם היום. סמנו את הסוחרים הנבטיים ואת החיילים הרומיים החבויים במפה.

כעת שובו לרכב וחזרו אל החנות שממנה נכנסתם אל גן לאומי עבדת.

משימה 7 - פקחים צעירים למען הסביבה

היי חברים וחברות שלי!
רגע לפני שאתם מסיימים את הסיור בגן לאומי עבדת, יש משהו חשוב שאני רוצה שתדעו.

כאשר תפגשו את הסמל הזה ברחבי ישראל, דעו שהגעתם למקום מיוחד שצריך לשמור עליו.

על השביל -

למען ביטחונכם, ועל מנת שלא לפגוע בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע, יש ללכת אך ורק בשבילים המסומנים.

ניקיון בכל מצב -

שמרו על הניקיון, כי הלכלוך אינו נעים לכולנו וגם פוגע בבעלי החיים.

הביטו, אל תגעו -

אנא, אל תגעו בחי ובצומח שסביבכם, כדי שגם מבקרים אחרים יוכלו ליהנות מהם. במיוחד במקומות כמו גן לאומי עבדת - אל תטפסו על מבנים או חומות עתיקות.

התבוננו באיורים וסמנו בעיגול את ההתנהגויות המזיקות שאולי ראיתם בביקור שלכם בגן לאומי עבדת. לא נתקלתם בהתנהגות מזיקה? נהדר! אז כולנו הרווחנו!

ועתה, אם סיימתם בצורה מוצלחת לפחות 6 משימות, אתם זכאים לקבל תג "פקחים צעירים" ולהשתתף בטקס ההתחייבות, שיערך בחנות, סמוך לכניסה לגן הלאומי.

התחייבות הפקחים הצעירים

אני, פקח/ית צעיר/ה בישראל,
אמשיך לבוא לטבע, להכיר ולטייל.
אספר לילדים אחרים, לקרובים ולשכנים
על מה שלמדתי בגן לאומי עבדת
וכמובן - על "פקחים צעירים".

כאן למדתי על החיים השוקקים במדבר לפני דורות רבים
על שיירות מסחר קדומות וגם על חקלאים מתוחכמים.

אני מתחייב/ת לשמור בכל האתרים
על בעלי החיים, העצים והפרחים,
להתנהג בשמורות ובגנים בצורה נאותה
ולדאוג שהסביבה תהיה נקייה.
לכבד את העתיקות, המורשת והטבע - על כל אוצרותיו
בכל מקום ובכל מצב.

על החתום _____

תאריך _____ ניתן באתר גן לאומי עבדת

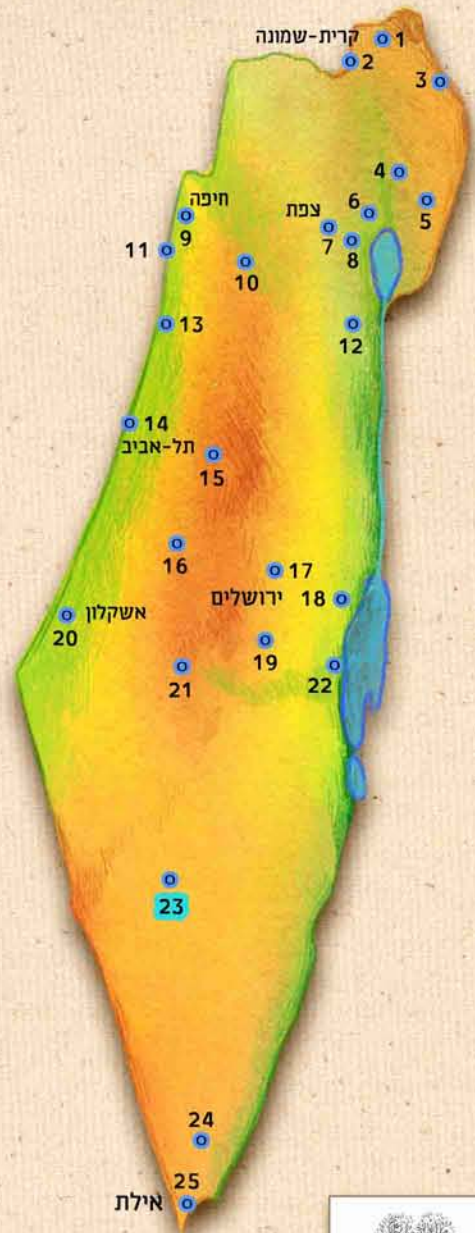
שם עורך הטקס _____

חתימת עורך הטקס _____

פקחים צעירים ברחבי הארץ:

1. שמורת טבע תל דן
2. שמורת טבע נחל חרמון (בניאס)
3. גן לאומי מבצר נמרוד
4. שמורת טבע משושים
5. שמורת טבע גמלא
6. גן לאומי כורזים
7. שמורת טבע נחל עמוד
8. גן לאומי ושמורת טבע ארבל
9. שמורת טבע נחל מערות
10. גן לאומי בית שערים
11. שמורת טבע חוף הבונים
12. גן לאומי כוכב הירדן
13. גן לאומי קיסריה
14. גן לאומי אפולוניה
15. גן לאומי ירקון
16. גן לאומי עין חמד
17. שמורת טבע עין פרת
18. שמורת טבע עינות צוקים
19. גן לאומי הרודיון
20. גן לאומי אשקלון
21. גן לאומי בית גוברין
22. שמורת טבע עין גדי
23. גן לאומי עבדת
24. שמורת טבע חי בר יטבתה
25. שמורת טבע חוף האלמוגים

www.tevakid.org חפשו אותנו ב-

תכנית "פקחים צעירים" החלה לפעול בשנת 2008 ביוזמת קרן דואליס להשקעות חברתיות (ע"ר) ובשיתוף רשות הטבע והגנים. התכנית מעודדת ילדים ובני משפחותיהם לאהבת הטבע וערכי המורשת ושמירה עליהם בדרך חווייתית ומהנה.

